Časopis vlasteneckého muzejního spolku v Olomouci 19, 1902

Různé zprávy.

V

Ryby moravské. III. ročníku muzejního časopisu (r. 1886. č. 10.) uveřejnil řed. J. Klvaňa dle spisu Alb. Heinricha seznam druhů ryb ve vodách moravských a slezských žijících. V č. 11. téhož ročníku P. R. Kašpar zprávu tu doplnil. Méně známo je asi českým čtenářům, že již r. 1863. a 1864. v programu olomouckého gymnasia prof. L. J. Jeitteles uveřejnil obsáhlejší práci »Die Fische der March bei Olmütz« *), ve které podán seznam všech ryb, žijících v řece Moravě a přítocích, zároveň s podrobným popisem jednotlivých druhů a poznámkami o exemplářích olomouckých. Dle této práce bylo by celkem známo (s třemi dole uvedenými druhy, jichž vyskytování se v dolním toku Moravy je pravděpodobno) z řeky Moravy 47 druhů ryb. Srovnáme-li tento počet s množstvím druhů žijících ve větších přítocích veletoků evropských a v některých velkých řekách samých, tu shledáme, že Morava patří k nejrybnatějším vodám našeho dílu světa. Ze všech velkých přítoků evropských řek jediná Tisa počtem druhů ryb Moravu převyšuje. — Doplňuji z uvedeného spisu obě zprávy v muzejním časopisu uveřejněné. — Perca fluviatilis L. (Okoun, Flussbarsch). Olomoučtí rybáři nazývají okouna »Perschker« neb »Skrach« (Skrachen). — Acerina Schraetzer Cuv. (Sklenář č. skřak Schraetz) od rybářů „Vlk«, něm. „Wolf", též „Wolfsfisch" zván. — Aspro vulgaris Cuv. Streber. V Moravě velmi vzácný. Jeitteles uvádí jediný exemplář 12. července 1863 v hlavním toku Moravy u Chomútova chycený. — Cottus gobis Lin. Cuv. (Pulec obecný, Kaulkopf, Groppe). Ve středním toku Moravy velmi vzácný, hojně prý se vyskytuje v Bečvě. České jméno: hlaváč neb sekavec. Cyprinus hungaricus Heckel. V Moravě vzácný. — Carassius gibelio Nilsson (Karas, Giebel, Karausche). — Carassius oblongus Heck. et Kner. S předešlým na olomouckém rybím trhu. — Abramis brama Cuv. (Cejn velký, Brachsen). Rybářům známý pod jménem »Pleckář«. — Abramis vimba Cuv. (Podoustev, Blaunase.) — České jméno prý »Subica«. Abramis sapa Pallas. Zabloudí velmi zřídka z Dunaje do středního toku Moravy. 2. ledna 1863 donesen jeden exemplář na olomoucký rybí trh. — Alburnus dobuloides Günther. Jediný exemplář 29. května 1863 přinesen na olomoucký rybí trh. Leuciscus virgo Heckel patří ku vzácným rybám Moravy. — Chondrostoma nasus Agass. (Nosen, Näsling, Nase). Velmi obyčejná ryba Moravy. Čeští rybáři zovou ji „poroustka", němečtí „Nast". — Thymallus vexillifer Ag (Lipen). Dříve také v Bystřičce u Hrubé vody. — Idus melanotus Heck. U Olomouce zovou rybu tu »Jesica«, německy Jessitz. V Moravě není právě vzácný. — Z dolního toku Moravy uvádí autor mimo jiné: Acipeuser ruthenus Lin. dle Heinricha, snad se vyskytuje i Acipeuser Güldenstädtii Brandt; ku vzácným rybám patří Lucioperca volgensis Cuv. Pravděpodobno je dále, že také „Abramis ballerus Cuv. a Pelecus cultratus Ag. v dolním toku Moravy se vyskytují. Dr. Remeš.

Houba slavkovodní. Spongilla lacustris L. žije v rybníčku cukrovaru ve Vrbátkách u Prostějova. Na naleziště upozornil mne p. učitel A. Gottwald v Prostějově. Dne 8. září m. r. nasbíral jsem několik menších trsů narostlých na železné mříži, umístěné při výtoku rybníčku. V jednom exempláři nalezeny zarostlé keříčky mechovky: Plumatella repens L. Zvěděl jsem, že na této lokalitě dosahuje houba některý rok velkých rozměrů. Dr. Remeš.

Názvy ulic, budov, tratí atd. v Boskovicích. Stručný tento seznam zajímavých místních pojmenování, z nichž mnohá byla už před staletími v užívání, jiná opět upadla v zapomenutí, nevyčerpává z úplna starých záznamů knihovních jednak pro nepřístupnost, jednak i pro neúplnost jejich. Náměstí, ulice. Jmenuje se (nyní v Boskovicích náměstí cís. Frant. Josefa (do nedávna pouze náměstí), vulgo ring, plac. Ulice, někdy hradská, zůstala posledních as 200 let bezejmennou (nyní Mensdorffovo koliště). Tato byla jednou z nejstarších mimo ulici německou (dříve Brněnskou, nyní Komenského) a Klousnou (dříve Jevičskou, nyní Havlíčkovu), konec této zove se »ve stoletích.« Ulice Doubravská (na počest rodáka zdejšího Petra Bílky nyní Bílkova pojmenovaná). Koblížní horní i dolní (nyní Palackého), růžová (nyní Hálkova), Žleb (nyní Podhradí), Bělá (nyní Sušilova) od kapličky podržela název ulice Bělské, vulgo na „mazurácích« s místem »Kockov«, pak ulice vodní (v. Žabokrky) a nejmladší ulice nová podržely jména nezměněná, za to (dříve) Zahrady, ulice I., II. a III. jmenují se (nyní) Zahrady, ulice Zástřizlova, Dietrichštejnova a Velenova. Budovy. Farnímu kostelu se říká velký, hrubý, filiálnímu na hřbitově (kdysi bratrskému) kostelíček. Nový zámek tak řečený na rozdíl od starého zámku, t. hradu Boskovic. Druhé hradiště se jmenuje Bašta. Residence (nyní úřednický dům) stojí v býv. ulici hradské, kde byly domy Vítovský a panský. Dnešní »panský« slul dříve Brakovský, (radnice nyní budova soudu), dům Čapkovský (nyní budova hejtmanství), hostinec býv. na »hompavé,« na „bardoně,« na »císařské,« jiná soukromá stavení nemají zvláštního pojmenování*). Vrchy. Onen, na němž stojí zříceniny hradu Boskovic, slove prostě kopec, jednotlivá místa na něm u lípy, u tří koníčků, veselý plácek. O něco vyšší vrch předešlého se zříceninami Bašty, sluje na temeni u tří sklípků, cesta na baště. Hradisko (několikrát), Hradisko Ťópkovo (praehist. hradisko), Chvejštice, Orlík, Zlatník. — Lesy. Doubravy, Dubina, Hulíkov (zaniklá osada), Kněží hora, Komořisko, Kukelka, na Lopatě, Lipníky, Obora, Rovná, v seči, Vinohrádky, Vážansko (s místem u tří stolů). — Studánky. U mordovánské studynky, u Střelec, u Dymáčka, u kapličky, vážná studně. — Potoky. Bělá, Semič, bezejmenný potok u »Žabokrk«. Pole. Na bahnech (předních, zadních), u hoží muky (první, druhé), na červeném vrše, Cvrkálků úvoz, na čížovkách, u černého kříže, u dlouhých, v dolinkách, v hudišce (u Udištky), pod habřím, v hlinikách, za Havířovýma, za humny (několikrát), chebzové hony, u chmelnice, v Janových dolech, na kopaninách (častěji) u kapličky, na krajovánicích, na kamenici, kopec Svitavský, pod kaplánkami, v Klousným, na kroužku, Mokří, Milánov, v močidlech, v mezihoří, u muchového kříže, prašnice, nad pazdernou, paseky, přísadniska (vícekrát), u Palánova kříže, u spravedlnosti, ve studeným, u studánky, pod stodolama, pod tarasama, na trnečku, pod vinohrádkami, Vítovská pole (u dvou dvorů), ve

Některá dáta o rybách Moravy uveřejněna byla r. 1863. týmž autorem ve článku »Zoologische Mittheilungen« ve zprávách c. k. zoolog. botan. společnosti ve Vídni XIII. svazek, str. 3.—10.

*) Tato nejsou ani starobylá, ale zevnějšku velice střízlivého. Na doklad toho, že jak soukromé tak veřejné budovy nemívaly vždy tak prosaického vzhledu jako dnešního dne, svědčí tento záznam z r. 1715 v grunt. knize: Dne 12. 2. o 11. hod. k půlnoci začal hrozný vítr, při tom pak povětří o jednej hodině jednomu spoluměšťanovi Jakubovi Štrosovi štít starodávný a vysoko s cirádami, snad skrze Taufary ještě udělaný, nebo dle zprávy na tom domě někdy nějaký zeman zůstávati měl, a tak proto ozdobený byl, takový bouřlivý vítr shodil, jemu světnici na mnoha místech srazil, tak že, kdyby Božské ochrany nebylo, snad by byli museli v tom domě zahynouti. V tou noc nový, železný stěnář na věži Rathauze boskovského, na kterým J. M. knížete z Dietrichštejna erb dobře pozlacený, se zlámal, při tom mnoho domů a stodol potrhal a některé střechy z nich sebral. — Za nejstarší patricijský dům v městě se pokládá číslo 6. na nám. Máť 2 vysoké síně s klenutým stropem renaisančního rázu a starožitná domovní vrata. Jiný datovaný jest též na nám. čís. 24. s tímto označením na klenáku domovních vrat: 1566—7, EW, F MK K 1821 a 1843. Při přestavbě domu č. 4. v Palackého třídě nalezen v kameni tesaný tudorský oblouk označený letopočtem 1547. Býv. sborovna českých Bratří v Havlíčkově třídě, č. 26. nese na kamenném futře tento nápis: A·d·L 1561 ·P·Z. Mimo uvedené zasluhují zmínky čís. 33. na náměst, že má štukovou výzdobu podokenních nápln lidového rázu (rozpolcená jablíčka, palmety), a tamtéž čís. 15., že má náčerný strop s figurální výzdobou štukovou; panský dvůr označen jest rozhojněným znakem knížete z Dietrichštejna a jednoduchý znak Dietrichštejnský má ve štítu panský pivovar, mimo to též v řadě 6 stejně upravených okének, střední dobře zachovalé s dvojitou lilií Zástřizlskou, mimo to letopočet 1574 a z obou stran písmeny BWMZZ ZKZRPZZ na kamenném obložení.